

مقدمه
در بیان اهمیت خطبه‌ها و کلمات قصار

امام سجاد علیه السلام

خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار

مؤلف	استاد احمد صادقی اردستانی
ناشر	نشر حبیب
تصحیح و نظارت	سید حبیب الله موسوی
طراح گرافیک	ناصر ابراهیمی
چاپ	عشرت
شمارگان	۲۰۰۰
نوبت و سال چاپ	اول / ۱۳۹۱

سرشناس	علی بن الحسین (ع) ، امام چهارم ، ۲۸-۹۴ق
عنوان	امام سجاد (ع) ، خطبه‌ها نامه‌ها ، کلمات قصار
پدیدآور	احمد صادقی اردستانی، ۱۳۲۲
مشخصات نشر	قمر، حبیب ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری	۲۴۸ ص
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۰۰۰-۰-۵
وضعیت فهرست نویسی	دار
یادداشت	کتابخانه
موضوع	علی بن الحسین ، امام چهارم ، ۲۸-۹۴ق- خطبه‌ها
موضوع	علی بن الحسین ، امام چهارم ، ۲۸-۹۴ق- نامه‌ها
موضوع	علی بن الحسین ، امام چهارم ، ۲۸-۹۴ق- کلمات قصار
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ الف ۲ص ۴۳/۲ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۵۴
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۵۳۱۷۹

نشر حبیب

قمر، صندوق پستی ۲۷۱۸۵/۷۹۱	تلفن ۷۷ ۲۲۴ ۶۶-۰۲۵۱
www.habib-pub.com	Email: info@habib-pub.com

۱۲۰۰۰ تومان

۵۳	۱۳ * اولیای خداوند	۱۵	پیش گفتار
۵۴	۱۴ * دعای باران به هنگام خشکسالی	۱۷	مقدمه: استاد محیط طباطبایی
۵۶	۱۵ * تقدیر الهی	۱۹	مقدمه: نگاهی به زندگانی امام سجاد (ع)
۵۷	۱۶ * مناظره با «طاووس یمانی»	۲۰	پدر و مادر امام (ع)
۶۰	۱۷ * مناظره با دو اعتراض کننده	۲۱	دوران زندگی
۶۲	۱۸ * وصیت به امام باقر (ع)	۲۲	اخلاق و رفتار
۶۲	۱۹ * فریب ریاکاران را نخورید	۲۲	معنویت و عبادت
۶۵	۲۰ * یاوران امام زمان (ع)	۲۳	خدمات اجتماعی
۶۶	۲۱ * دعا برای امام زمان (ع)	۲۳	مبارزات و مجاهدات
۶۷	۲۲ * روش دعوت به اسلام قبل از قتل	۲۵	عکس العمل خطابه
۶۸	۲۳ * سیاهی به نیازمندان	۲۶	شهادت امام زین العابدین (ع)
۶۹	۲۴ * سخنی با عبدالملک مروان	۲۷	بخش اول، خطبه ها و موعظه ها
۷۱	۲۵ * خدای حکیم و مهربان	۲۹	۱ * حمد و ستایش خداوند
۷۲	یورش و غارت مدینه	۳۴	۲ * درود بر پیامبر خاتم (ص)
۷۴	۲۶ * دعا؛ به هنگام غارت مدینه!	۳۶	۳ * توحید پروردگار
۷۵	درباره زهری	۳۸	۴ * پارسایی و پرهیزگاری
۷۷	۲۷ * شیوه مردم داری	۴۳	۵ * بندگان راستین پروردگار
۸۰	۲۸ * اختلاف پس از پیامبر (ص)	۴۵	۶ * مؤمنین و منافقین
۸۲	۲۹ * چند وصیت به فرزندان	۴۶	۷ * عظمت آل محمد (ص)
۸۲	۱. درباره همنشینی	۴۷	۸ * مناجات و راز و نیاز
۸۳	۲. وقت مصیبت و تنگ دستی	۴۹	۹ * فرصت را غنیمت شماریم
۸۴	۳. در بستر وفات	۵۰	۱۰ * خلقت انسان چرا؟
۸۴	۳۰ * عظمت سرزمین کربلا	۵۱	۱۱ * از نشانه های شیعه
۸۵	۳۱ * در کربلا چه گذشت؟!	۵۲	۱۲ * اقتدا به آل محمد (ص)

۱۴۱	۷. مسئولیت دست‌ها	۸۸	۳۲* مناظره و محاکمهٔ مردم کوفه
۱۴۲	۸. مسئولیت شکم	۹۰	۳۳* سختی در حال اسارت
۱۴۳	۹. مسئولیت غریزهٔ جنسی	۹۲	۳۴* بر شما، چگونه گذشت؟!
	ج: وظایف و تکالیف نسبت به اعمال عبادی:	۹۴	۳۵* سرزنش یزید!
۱۴۳	نماز، حج، روزه، صدقه و قربانی	۹۵	۳۶* در مسجد جامع شام
۱۴۳	۱۰. مسئولیت به خاطر نماز	۹۹	ترجمهٔ خطبه
۱۴۴	۱۱. مسئولیت نسبت به حج	۱۰۴	۳۷* در مجلس یزید
۱۴۴	۱۲. مسئولیت نسبت به روزه	۱۰۵	محاکمه و ملامت «یزید»
۱۴۵	۱۳. مسئولیت به خاطر صدقه	۱۰۶	۳۸* بازگشت کاروان
۱۴۶	۱۴. مسئولیت نسبت به قربانی	۱۰۷	در کنایه «مدینه»
	د: تکلیف در برابر رهبران و پیشوایان، در برابر زمامدار اجتماعی، معلم و استاد و مالک و صاحب اختیار	۱۱۱	بخش دوم، نامه‌ها و سخنان
۱۴۷	۱۵. مسئولیت در برابر زمامدار اجتماعی	۱۱۳	۱* موعظه به حجاجین مسلم زهری
۱۴۷	۱۶. مسئولیت در برابر معلم و استاد	۱۲۰	۲* راه‌های دین‌داری، نامه‌ای به اصحاب
۱۴۸	۱۷. مسئولیت در برابر مالک	۱۲۶	۳* نامه حضرت علی (ع) به برادران کوفه
	۱۸. مسئولیت در برابر حق رعیت و کارگر	۱۲۱	۴* جواب نامهٔ «عبدالملک مروان»
۱۴۹	۱۹. حق شاگرد و دانش‌آموز	۱۲۱	۵* نامهٔ سپاس به عبدالملک مروان
۱۵۰	۲۰. مسئولیت در برابر زن و همسر	۱۳۰	۶* ازدواج با «کنیز»
۱۵۱	۲۱. مسئولیت نسبت به خدمتکار	۱۳۱	۷* نامهٔ دیگر به عبدالملک
۱۵۲	۲۲. در برابر مادر	۱۳۲	۸* نامه برای پادشاه روم
۱۵۲	۲۳. مسئولیت در برابر پدر	۱۳۳	رسالهٔ حقوق
۱۵۳	۲۴. مسئولیت نسبت به فرزند	۱۳۵	مقدمهٔ رسالهٔ حقوق
۱۵۴	۲۵. مسئولیت نسبت به برادر	۱۳۸	دسته‌بندی دیگر
۱۵۵	۲۶. حق مُنعم و آزادکنندهٔ تو		الف. ب: مسئولیت در برابر خدا، زبان، گوش، چشم، پاها، دست‌ها، شکم و غریزهٔ جنسی
۱۵۶	۲۷. حق مُتَنَمِّم (بندهٔ آزاد شده)	۱۳۹	۱. مسئولیت انسان در برابر خدا
		۱۳۹	۲. مسئولیت نسبت به نفس خویش
		۱۳۹	۳. مسئولیت زبان
		۱۴۰	۴. مسئولیت گوش
		۱۴۱	۵. مسئولیت چشم
		۱۴۱	۶. مسئولیت پاها

۲۰۱	سه مصیبت!	۱۵۶	۲۸. مسئولیت نسبت به احسان کننده
۲۰۲	یاری خدا	۱۵۷	۲۹. مسئولیت نسبت به مؤذن
۲۰۳	پنج نعمت زودگذر	۱۵۷	۳۰. مسئولیت در برابر امام جماعت
۲۰۳	چهار نوع عزت و ذلت	۱۵۸	۳۱. مسئولیت در برابر هم نشین
۲۰۵	پرهیز از دشمنی	۱۵۹	۳۲. مسئولیت در برابر همسایه
۲۰۷	ارزش آموختن علم	۱۶۰	۳۳. مسئولیت در برابر رفیق
۲۰۷	هشت مسئولیت!	۱۶۱	۳۴. مسئولیت در برابر شریک
۲۰۹	نتایج سخن خوب	۱۶۱	۳۵. مسئولیت به خاطر مال و ثروت
۲۱۰	حساسیت زبان	۱۶۲	۳۶. مسئولیت در برابر طلبکار
۲۱۲	صدقه، نحوه پرداخت	۱۶۳	۳۷. تکلیف در برابر معاشرین
۲۱۲	شرط برادری	۱۶۴	۳۸. مسئولیت نسبت به دشمن مدعی
۲۱۵	تعصب ناروا	۱۶۵	۳۹. حق مدعی علیه
۲۱۶	مردم، شش دسته اند	۱۶۵	۴۰. در برابر مشورت کننده
۲۱۷	پنج نعمت	۱۶۶	۴۱. نسبت به مشیر (مشاور)
۲۱۸	ذامان	۱۶۷	۴۲. نسبت به کسی، که نصیحت می خواهد
۲۱۹	در برابر همت و دشنام	۱۶۷	۴۳. در برابر نصیحت کننده
۲۲۰	در برابر انتقاد تند	۱۶۸	۴۴. در برابر بزرگ ترها
۲۲۲	سخن یا سکوت؟	۱۶۹	۴۵. در برابر کوچک ترها
۲۲۳	در معراج	۱۶۹	۴۶. در برابر سائل
۲۲۴	ترک امر به معروف	۱۷۰	۴۷. در برابر مسئول (سؤال شونده)
۲۲۵	شرط محبت	۱۷۰	۴۸. نسبت به خشنود کنندگان
۲۲۷	مرگ ناگهانی	۱۷۱	۴۹. در برابر بدی کنندگان
۲۲۸	مرگ چیست؟	۱۷۲	۵۰. در برابر هم کیشان
۲۲۹	مرگ، پل عبور	۱۷۳	۵۱. در برابر اهل ذمه
۲۳۰	نماز با خضور قلب	۱۷۵	۹. حج، گفت و گو با شبلی
۲۳۰	کمک به تهی دستان	۱۸۱	۱۰. روزه های واجب
۲۳۱	سخاوت و احسان	۱۸۷	بخش سوم: کلمات قصار و حکمت آمیز
۲۳۲	پاداش زیارت برادر مسلمان	۱۹۰	آثار گناهان
۲۳۳	سیر کردن گرسنگان	۱۹۵	در باره ختم قرآن
۲۳۴	نتیجه قطع صلۀ رحم	۱۹۹	پنج کار انجام بده!

۲۶۰	در بازار کوفه	۲۳۵	کمک به دیگران
۲۶۱	روز سخت پیغمبر و حسین علیه السلام	۲۳۶	سؤال، حُسن خلق و صداقت
۲۶۲	محبت ناپسند!	۲۳۷	چهار چیز مخفی
۲۶۲	هنگام دفن پدر	۲۳۷	جراحت کتف حسین علیه السلام
۲۶۳	درباره تقیه	۲۳۸	خودداری از معاشرت
۲۶۴	داستان اسارت	۲۳۹	رنج مال و ثروت
۲۶۵	در راه مکه	۲۴۳	حق عبادت
۲۶۶	اقتدا، به علی و فاطمه علیهما السلام	۲۴۳	ایمان ابوطالب
۲۶۷	به خاطر ناموس پیغمبر صلی الله علیه و آله	۲۴۴	برای خانواده
۲۶۸	در مسیر شام	۲۴۴	در برابر حیوانات
۲۶۸	در مقابل یزید	۲۴۵	پدران ام
۲۶۹	منهای ولایت!	۲۴۵	محبت و شمع
۲۷۰	پاداش محبت اهل بیت علیهم السلام	۲۴۶	شهید و اسیر
۲۷۱	پیروزی با که بود!	۲۴۷	خواب قبل از آفتاب
۲۷۱	قرآن خوانده‌ای؟	۲۴۷	منافع حج
۲۷۳	علت غم و اندوه	۲۴۸	خدمت، استقبال، در عرفات
۲۷۵	نمایش از ثواب!	۲۵۰	داستان خروج مهدی علیه السلام
۲۷۶	فرد، بهتر از امروز	۲۵۱	شبهات مهدی علیه السلام ، به انبیا علیهم السلام
۲۷۶	مدار او و میراث	۲۵۲	امامان پس از پیامبر صلی الله علیه و آله
۲۷۷	آداب معاشرت	۲۵۲	پاداش ولایت راستین
۲۷۸	آثار گناه	۲۵۳	مهدی علیه السلام و شیعیان او
۲۷۹	برخورد در طواف	۲۵۴	امامت علی علیه السلام
۲۸۰	گریه برای گرفتاری	۲۵۵	درسوگ حسین علیه السلام
۲۸۱	موعظه به حسن بصری	۲۵۵	غیبت صغری و کبری
۲۸۱	مناظره، در «منا»	۲۵۵	در عصر غیبت مهدی علیه السلام
۲۸۳	قصه گویی حسن بصری	۲۵۷	خوشحالی از گناه!
۲۸۳	پاسخ به انتقاد	۲۵۸	دوستان خدا
۲۸۵	کدام را بیشتر دوست می داری؟	۲۵۹	عصمت و امامت
۲۸۶	رفتار بنی امیه	۲۵۹	حق معلوم
۲۸۷	برای راحت مردن	۲۶۰	سخن حکیمانه منافق!

۳۰۵	شجاع ترین افراد	۲۸۷	در برابر غیبت کنندگان
۳۰۵	برای نیازمندان و چکاوک!	۲۸۷	دعای باران
۳۰۵	اسلام و نماز علی علیه السلام	۲۸۸	نماز استخاره
۳۰۶	ورود پیامبر و علی علیه السلام به مدینه	۲۸۹	چرا خدا دیده نمی شود؟
۳۰۷	هفده رکعت شدن نمازها	۲۸۹	دعای عقب سر
۳۰۸	نماز زلزله	۲۹۰	زینت عید
۳۰۹	سربریده «یحیای پیامبر علیه السلام »	۲۹۰	ستایش بر بزرگی خدا
۳۱۰	عقل الهی	۲۹۱	با منجم و غیب گو
۳۱۰	مهار خشم و غضب	۲۹۱	دلیل افضلیت اهل بیت علیهم السلام
۳۱۰	نشانه های جوانمردی	۲۹۲	مسافرناسناس
۳۱۱	به یاد همراهی با حسین علیه السلام	۲۹۳	دعا برای گمیت
۳۱۱	روزی به اندازه	۲۹۳	مشورت «زید» با پدر
۳۱۲	پاداش شکیبایی بر مصیبت	۲۹۴	اوصیای دوازده گانه
۳۱۲	فهم و شعور حیوانات	۲۹۵	نیکوکاران ما
۳۱۳	گنجشک ها چه می گویند؟	۲۹۶	زیارت حضرت حسین علیه السلام
۳۱۳	وظیفه فرزندان	۲۹۶	چرا علی، علی؟
۳۱۴	برای بوسیدن خنجر	۲۹۶	سه چیز از من بخواه
۳۱۶	برای ورود به بهشت	۲۹۷	ضجیح و خجیح!
۳۱۶	پاداش ارشاد و هدایت	۲۹۸	دلیل امامت حق
۳۱۷	در دعا و نیاز	۲۹۹	اختلاف بر سر اموال!
۳۱۷	تأمین معیشت و وسعت روزی	۳۰۰	در برابر گرسنه و برهنه
۳۱۸	در حق «خرمله»	۳۰۰	بنده چهار چشم
۳۱۹	خصلت های اسلام کامل	۳۰۱	چهار نوع خوابیدن
۳۱۹	شیوه های مردم داری	۳۰۱	دعای سفره
۳۲۰	باجزایان	۳۰۲	بیرون کردن زنان
۳۲۱	تغییر و تحوّل نیک	۳۰۲	زبان های مرء و خصومت...
۳۲۱	تلخی صبر	۳۰۳	محرومیت از معرفت!
۳۲۲	سه وقت سخت	۳۰۳	رفع مانع از راه مسلمانان
۳۲۳	کتابنامه	۳۰۴	امروز را دریاب
		۳۰۴	کمال معرفت

مناجات

ای مولای من! ای زین العابدین! ای پیشوای پرهیزگاران و پارسایان، و ای عابد شب زنده دار، و مجاهد تنها و پرخروش روز!

آن گاه، که به نگارش این کتاب اشتغال داشتم، بسیار می شد، که شب از نیمه می گذشت و چشم ها به خواب می رفت و همه چیز و همه جا را سکوت و خاموشی فرا می گرفت.

اما من، به یاد آن ساعاتی می افتادم، که تو به درگاه خداوند عرضه می داشتی: «پروردگارا! همه چشم ها به خواب رفته اند، ستارگان اوج گرفته اند، و تو حق و قیوم هستی، پادشاهان در کاخ های خویش را به روی همگان بسته اند و بر آن ها نگهبانان گمارده اند، اما درهای رحمت تو به روی همه کس باز است و هر حاجت مندی را می پذیری، اکنون من آمده ام، که نظر رحمت خویش را بر من افکنی، ای مهربان ترین مهربانان»^۱

ای سید سجاده! و ای زینت بندگان خالص در روزگاری که «مروانیان»! اگر نتوانسته ام مفاهیم و معانی بلند و آسمانی سخنان را به طور کامل به رشته تحریر درآورم، عذرم را بپذیر.

اما هرچه هست، صحیح و سقیم، این اثر را به آستان کریمانهات تقدیم می دارم، از من بپذیر، مأجورم بدار، و در قیامت محشر، به فریادم رس، آمین.

مرآت جمال حق

زبان امانت خاست سروی معتدل قامت که در فلش عقول انبیا را اعتدال آمد
 به نحوی ظاہر از وی گشت، افعال عبودیت که فعل انبیا نزد فصاحتش انفعال آمد
 از آن دو سید آمد، ساجدین را نزد مشاقان که در لیل و نهارش سجده کردن اشتغال آمد
 سرو پارو شد، در عالم حق، بیکه بر جسمش زد دست امتحان با، اعتدال و اختلال آمد
 نداند جز خدا کس با خدا حال مناجاتش که وصف الحال این عاشق بدون از وصف حال آمد
 بنوش از جام توحید کلامش، گر عطش داری که جان تشنه کلام زنده زین آب زلال آمد
 مجال عمر انسان گشت، چون صرف عبودیت کمال سیر او را تا به بیت مجال آمد
 هر آن کو عبد حق شد گشت مرآت جمال حق خدا را اندر او بیکر که مرآت جمال آمد

پیش‌گفتار

در این پیش‌گفتار، عنایت به پنج نکته، لازم به نظر می‌رسد:

۱. این کتاب، به شیوه «نهج البلاغه» میراث جاویدان امام علی (علیه السلام)، از سه بخش: ۳۸ خطبه، ۸ نامه و رساله و ۳۱۹ حدیث از کلمات قصار امام چهارم، حضرت زین العابدین (علیه السلام) تشکیل یافته است.

۲. اساس این اثر، استاد جعفر عباس حایری، به سال ۱۳۷۵ هجری قمری، در کربلای معلّی گذاشته، این جانب آن را در سال ۱۳۹۶ هجری قمری، خلاصه و ترجمه کردم و چاپ و منتشر گردید.

۳. پس از سال‌ها نایاب بودن کتاب و پرس و جوی دوستان و ارادتمندان به امام سجّاد (علیه السلام) عنایت آن حضرت شامل حال گردید و به سفارش «انتشارات حبیب-قم» فرصت مناسبی برای بازنگری و بازنویسی دست داد، تا این کتاب، به صورتی که ملاحظه می‌فرمایید، روبه‌روی شما قرار گیرد.

۴. در این چاپ، با همکاری مسئولین انتشارات حبیب‌علا، به ملاحظه چاپ جدید عربی، این جانب به منابع اصلی مراجعه کردم، مطالب و شرح‌های آن چه بود افزودم، متون عربی اعراب‌گذاری شد، جابه‌جایی‌هایی صورت گرفت حتی الامکان برای احادیث عناوین تعیین گردید، تعداد آن‌ها به ۳۱۹ مورد افزایش یافت، اصلاحات و اضافات مختلفی انجام پذیرفت و مطالب عربی، با ترجمه فارسی ساده، برای استفاده عموم، ارائه گردیده است.

۵. این کتاب در سه بخش: ۱- خطبه‌ها و موعظه‌ها ۲- نامه‌ها و سخنان ۳- کلمات قصار و حکمت‌آمیز ترتیب یافته است.

۶. در پایان، برای مرحوم، استاد سید محمد محیط طباطبایی، به خاطر نوشتن مقدمه، رحمت الهی و برای همسر، که زمینه پیشرفت این‌گونه آثار را فراهم نموده، صحت و سلامت خواستار است.

احمد صادقی اردستانی
۱۳۹۰/۱/۵ هـ ش